

DRUŠTVENIK

LETO 1932 — ŠTEVILKA 4

Katoliški borec

Zadnjič smo rekli, da se katolištvo ne dá ločiti v nabožno katolištvo in politično katolištvo. Katolištvo je eno, je enota in neločljiva celota. Ker pa ima človeško življenje veliko področij, na katerih se po svoji raznoličnosti udejstvuje, povsod na poseben način, zato se tudi katoliška miselnost, katoliška kultura, katoliški duh udejstvuje na vseh poljih človeškega ustvarjanja in delovanja: na nabožnem, na umetniškem, na socialnem, na političnem. Ne povsod enako, ne povsod na isti način, vendar pa povsod v istem duhu. Tudi se ne more en človek, vsaj v normalnih razmerah ne, udejstvovati na vseh poljih človeškega življenja, v nobenem slučaju pa ne na vseh področjih kulture z isto silo, z isto sposobnostjo in uspehom. Eden je bolj rojen in razpoložen za gojitev nabožnega življenja, dasi so vsi katoličani dolžni Boga častiti in skrbeti za svoje in svojega bližnjega izveličanje — drugi ima poseben dar za umetniško tvorstvo, kjer lahko stori veliko dobrega za duševno kulturo in dvig človeka k vedno večji popolnosti — tretji je rojen politik, ki brani v javnem življenju pravstvena načela in se prizadeva za čim pravilnejšo uredbo človeške družbe. Kdo ne uvidi, da vsi trije delajo za kraljestvo božje na zemlji v katoliškem duhu? Vsak pa se prizadeva zanj na poseben način in na različnem polju, vsi trije pa se med seboj dopolnjujejo in nobeden ne more biti brez drugega. Vsi črpajo iz enega vira, vsi imajo en končni cilj: slavo božjo in izpolnitev človeka ter družbe — dela pa vsak na

področju, za katerega je poklican po svojih darovih. Naj bo njihovo delovanje še tako raznovrstno, vsi se skladajo v enoti katoliške kulture.

V srednjem veku sta bila nositelja katoliške kulture menih in vitez, križ in meč, zdržnik in borec. Danes je na mesto viteza stopil v katoliškem življenju politik, borec za ideale krščanstva v političnem življenju naroda, države, človeštva. Imamo velike zdržnike, goreče molivce, prave svetnike, ki se tudi politično udejstvujejo, vendar so redki. To je tudi naravno, zakaj navadno se more vsak človek samo v eni smeri, na enem področju udejstvovati in razvijati z vso dušo, z vsem pogonom, z vsem svojim bistvom ali vsaj s pretežnim delom svojih sil. Kdor ima dar posebnega poglobljanja v božje skrivnosti, kdor se čuti poklicanega sodelovati pri izveličanju duš z molitvijo, dobrimi deli in posnemanjem Božjega zgleda, kdor je z eno besedo, pretežno religiozen človek, ta si bo izbral zdržniško življenje, la bo menih tudi v svetu, ta bo učil in gojil nabožnost, ki pomeni v golovem pomenu pobožansivenje človeka, kakor piše Apostol. Kdor pa je bojevite narave, kdor je za vnanje delo, kdor se čuti poklicanega, da dobro brani, zlo in krivico pa preganja, kdor hoče pomagati, da se družba in država preuredi po pravičnih zakonih, ki tudi zdržniku dovoljujejo v miru delovati za blagor duš, ta se bo posvetil političnemu življenju, političnemu delu, ki je veliko, važno in sveto, če se vrši v katoliškem duhu. Tudi v modernem času sta torej me-

nih in vitez tisti dve osi, okoli katerih se suče katoliška kultura — le da sodobni katoliški vitez ne suče meča, ampak pero, da ne spušča bojnih krikov na krvavem mejdanu, ampak govori na javnih shodih in navdušuje ljudstvo za borbo, za delo, za gradnjo v javnem življenju, da bo tudi politika sredstvo za uresničevanje Dobrega na zemlji.

Taka politika ni laž, ni prevara, ni »nadmodrovanje«, ni umazanija in grdobja, ni igra za sebične namene, ampak je plemenito prizadevanje za splošno dobro, je bogoljubno opravilo in sveta dolžnost. Taka politika je enako potrebna kakor molitev, premišljevanje in dušno pastirstvo. O tem pravi lepo nek nemški kulturni delavec: »Kaj pomaga svetu, ki potrebuje krepkih dejanj, najboljše katoliško prepričanje in mišljenje, če pa ni združeno s potrebno odločnostjo? Kompromisarjev, ljudi, ki se radi samih ozirov na vse strani ne upajo krepkeje nastopiti, imamo zadosti; še preveč. Rabimo značajev, mož, ki se znajo žrtvovati, junakov

ofroškega srea in krepkih kosti. Vedno bo ostala odlična naloga katoličanstva, da v svoji borbi za najvišje vrednote človeštva skrbi za zdrave, mladeniške in neustrašene borce. Treba je braniti ovce in zasledovati volkove. Katoliško se veliko moli, premalo pa bedi. Katolištvu je treba v našem času zopet vlití junaškega duha!«

Seveda mora katoliško politiko neobhodno spremljati molitev; viteza mora podpirati menih, modrec, svetnik in zdržnik; politično delo mora biti blagoslovljeno iz nebes, iz kraljestva večnih idej, iz ognjišča neminljivih idealov. Politika, ki je sama sebi namen, ki se ne usmerja po Idejah, ki je samo taktično igranje in sebično iskanje oblasti, je jalova in škodljiva, ni krščanska, ampak poganska. Taka politika ni več sredstvo za dosego Dobrega, ker ne črpa več iz idejnih, iz etičnih, iz religioznih virov. Katoliška politika mora živeti in rasti iz katoliškega srea, mora biti plod globoke katoliške kulture, ki jo obseva in hrani molitev.

F. T.

Niko Kuret:

O našem igranju

(Nadaljevanje.)

Povsem drugače pa je bilo na Koroškem. Tam ni bilo toliko narodno zavedne inteligence. Ljudstvo je bilo navezano samo nase. In v tej dobi (začetkom 19. stoletja) se mu je pojavil preprost rojak, kmet Andrej Drabosnjak, doma od Sv. Jurija na Strmcu (St. Georgen am Sternberg) nad Vrbskim jezerom. Le-ta je spoznal veliki pomen pasijonskih iger, ki so jih igrali nemški sosodje (saj so še danes znane pasijonske igre v Oberammergau na Bavarskem in številne druge v Tirolah in Švici). Dobil si je besedilo in ga prevedel v koroško narečje. Rokopis se je nato zelo naglo širil v prepisih, a tudi predstave so se razširile po vsi Ko-

roški. Takole je naslovil naš Andrej svoj prevod: »Komediya od celiga grenkega terpenja ino smerti Jezusa Kristusa našiga ljubiga Gospoda. Popisano od Andrea Drabosnjaka, eniga pavra v Korontane, iz nemškiga v koroško špraho v rajme napravvano. V letu 1818.« Poleg Pasijona, je priredil še igro o bogatem možu, o izgubljenem sinu in o rojstvu Kristusovem. Te igre, ki se ponekod na Koroškem vrše še dandanes, pa so zares ljudske igre. Ljudstvo jih igra in gleda, čeprav se zdi meščanu marsikaj smešno.

V devetdesetih letih preteklega stoletja pa se je tudi na ostalem Slovenskem marsikaj spremenilo. Začelo se je

zavedno in odločno katoliško ljudsko prosvetno delovanje. Pričela so nastajati resnično ljudska bralna in izobraževalna društva v vsaki fari. Prvi slovenski katoliški shod leta 1892 je dal smernice in vrgel prvo seme v pripravljene brazde. Ostri Mahničevi ločitvi duhov je sledilo široko razpredeno podrobno delo dr. Kreka in drugih delavcev te dobe. *

V novo nastalih društvih katoliškega ljudstva se je kaj kmalu pojavil tudi oder kot resničen — ljudski oder. Seveda se je smatral oder v glavnem kot privlačna sila in kot vez članstva, v podrejeni meri kot šola za nastopajoče. Temu odgovarjajo tudi igre, ki so se pojavljale na naših odrih. Nekako z letom 1900 nastajajo posebne igre in igrice zgolj v te namene, tedaj je pričela Katoliška bukvarna izdajati znano »Zbirko ljudskih iger«, ki je doživela lepo število zvezkov z okroglo 50 igrami vseh vrst. Dr. Krek sam je zaslutil pomen ljudskih odrov. Sam je pisal (»Turški križ«), a dosti ni utegnil. Bilo je škoda, kajti igre iz »Zbirke« so bile dokaj vodene in — prisiljene.

Kdo bi zameril! Komunistična revolucija v Rusiji ob svojem nastopu tudi ni našla primerne repertoirearja za svoj teater. Katoliški preporod na Slovenskem se je nahajal v podobnem položaju. Medved in — najpomembnejši — Finžgar nista mogla zadostiti vsem zahtevam. Treba je bilo ustrezati povpraševanju. In trpela je — kakovosti.

Najvažnejši moment pa je bilo dejstvo, da je bil ljudski oder tedaj še neraziskana pokrajina. Saj je vprav takrat šele nastopal veliki borec ljudstva in njegovega odra, Francoz Romain Rolland, ter pridigal množicam o nalogi in važnosti ljudskih odrov. In v Nemčiji je bil šele v povojih danes veličastni »Volksbühnenverband«, ki je otvoril prvo, zares ljudsko gledališče v Berlinu. In celo tu so bili kljub Romainu Rollandu pojmi še precej medli. O obeh pojavih seveda pri nas nismo kaj prida vedeli. Daleč je bilo takrat za nas tisto, kar je bilo izven Avstrije.

Hudo pa je, da je miselnost naših ljudskih odrov danes povprečno ista, kot je bila pred vojno. »Zbirka ljudskih iger« še vedno vlada, — če ne sama, pa njen duh! In to ni prav. Preveč se je med tem časom zgodilo in storilo, da ne bi šli tudi tu vsi — korak naprej! A naj nam bo preteklost v pouk, kar je dobrega, pa ohranimo ali oživimo!

Sedanje stanje.

Ne vem, v koliko sem s svojimi dosedanji tremi članki uspel pri razlaganju bistva igranja s pomočjo vpogleda v zgodovino, — pri oblikovanju jasnih pojmov o našem igranju, — in pri pouku, ki nam naj bi ga dala preteklost našega ljudskega igranja.

Moja naloga je sedaj, da izpregovorim o sedanjem stanju našega ljudskega igranja. Kakšno je to stanje, je vendar splošno znano. Čeprav sem že doslej kajkrat osvetlil stvari, ki se gode dandanes na naših odrih, naj jih danes še posebej kritično premotrim.

Kar spočetka naj povem, da me dirnejo leden za tednom sporočila v »Slovincu« in taka, ki jih doznavam po drugih, — o igrah naših odrov. Le malo je razveseljivega, skoraj sami slučajji, ki nazorno kažejo našo, ne le gmotno, ampak zlasti — idejno in duševno revščino. Prosim: da se more igrati, je treba postaviti Dom. In da se Dom plača, je treba — igrati. To je vedno ena in ista pesem povsod. In ljudem se zdi, da je tako v redu in prav in začudeno bo marsikdo pogledal, ko bo tole moje pisanje bral. Stvar je namreč ta, da tvori igranje ponekod res edino prosvetno delo društva. (Za svojo osebo sem mnenja, da resničen dober ljudski oder lahko popolnoma zadošča, — pa o tem ot drugi priliki.) Ko ni bilo iger in ne Doma, — prosvetnega dela ni bilo. In ko je Dom in se prirejajo igre, — ga tudi ni. O izjemah ne govorim. Jih je premalo.

Ne, to ni prosvetno delo, če izrablja preprostost ljudstva in vse tisto, kar je slabega vanj zanesla »civilizacija«, pa ga spravljaš v dvorano, kjer mu nudiš stvari, ki »vlečejo«... Pri poklicnem

gledališču, ki pač ne bo več dosti ljudi »skvarflo«, je krik in vik, če tu in tam priredi igro — »za blagajno«. Pri naših ljudskih odrin pa se to godi pod firmo prosvetnega dela mesec za mesecem in ga ni, ki bi povedal na glas, da tako početje še pedebno ni prosvetnemu delu! Od »Tete na konju« do »Čardaške kneginjce« se vleče žalostna veriga prosvetnega dela naših odrov.

Saj vidim vse te izžaljene obraze, ki v zavesti svojih »izkušenj« izjavljajo, da drugače ne gre in ne gre. Dobro se zavedam, da se v marsičem pokorimo za grehe prednikov. Vendar imam za vsakogar, ki se postavlja na tako stališče, en sam nasvet in odgovor: Pustite vse

»skupaj in nehajte, da se vsaj škoda ne bo delala, če že koristi ni nobene!

Déjstvo je, da so igre edini večji dohodek naših prosvetnih društev. Ali pa se nam po vsem tem, kar sém ugotovil v dosédanjih izvajanjih, ne bo upiralo, da bi igrali samo zato, ker ima pri tem blagajna korist? Ali morda prirejamo skioptična predavanja zato, da z vstopnino plačamo stroške za diapozitive in predavatelja? Ali ne radi pouka, ki ga bodo imeli poslušalci od predavanja? Saj skrbimo vendar za prosveto! Ali pa je igra manj kakor predavanje? Ali je samo zabava, ki nese? Upira in gnusi se mi tako kšeftarsko pojmovanje odra in igranja.

Katoliško prosvetno delo v Ameriki

Prosvetno delo v Ameriki! — Ali je sploh mogoče, da tako materijalistično usmerjeno ljudstvo sploh misli na kako prosvetno delo?

Če razumemo pod prosveto izobrazbo srca, duha in značaja, potem misli Amerika nanjo bolj, kakor katera druga država.

Če razumemo pod prosveto to, kar mi tukaj, namreč posebna prosvetna društva in zveze, potem je v Ameriki ni.

Pri nas se je prosvetno delo nekako ločilo od ostalega katoliškega društvenega udejstvovanja. Imamo prosvetna društva, ki so zvezana v prosvetno zvezo. Ta društva in njih zveza so sprejela prosvetno delo med narodom kot svojo posebno nalogo.

Američani pojmujejo prosvetno delo drugače.

O verskem pouku katoliške mladine po katoliških šolah je rekel kardinal Mundelein: »Verouk ne sme nikdar postati samo šolski predmet, temveč če hočemo dati naši mladini res versko vzgojo, morajo biti vsi šolski predmeti verouk, in vsi učitelji veroučitelji.«

Prav tako pojmuje Amerika tudi prosveto, zlasti katoličani. Prosveta ne sme biti naloga samo kakih prosvetnih društev, temveč mora biti osnovni temelj in glavna naloga vséga cerkvenega, držav-

nega in privatnega društvenega udejstvovanja.

Tako pojmuje prosveto tudi država. Zato zvezna vlada v Washingtonu nima prosvetnega ministrstva. Vsa ministrstva morajo namreč skrbeti za prosveto naroda, vsako v svoji stroki. Tudi šolstvo prepúšča posameznim občinam, ki so tudi v tem popolnoma autonomna, in privatni inicijativi.

Ker pa ustava Združenih držav jamči vsem državljanom popolno svobodo združevanja, tiska in besede, je s tem privatni inicijativi tudi glede prosvete odprto široko polje delavnosti.

Da to uredbo izrablja privatni kapital za dobičkanosne privatne, šolske in prosvetne naprave, je razumljivo. Tako je vse polno najrazličnejših privatnih šol, od otroških vrtecv do višjih šol, ki so lasti privatnikov in jih vzdržujejo za dobiček.

Enako je tudi v vseh drugih panogah prosvetnega dela.

O tej privatni prosveti pisati v kratkem članku, kakor naj je ta, je nemogoče.

Da svobodo združevanja, tiska in besede in prostost prosvetnega dela pridno izrabljajo in dostikrát zlorabljajo tudi razne verske sekte, razni brezbožniki, sovražniki krščanstva, zlasti pa sovražniki katoličanstva, je razumljivo. Saj so otroci tega sveta zmeraj modrejši od otrok luči.

Vendar se pa katoličani v Ameriki prav nič ne boje teh svojih sovražnikov, temveč jim še koristijo, ker jih s svojim delom silijo, da se enako pridno in še bolj poslužujejo svojih velikih svoboščin, katere jim daje ustava, da branijo svoje ideale in jih skušajo uveljaviti v vsem državnem, družabnem in privatnem življenju, in da branijo svoje pravice.

Zato bo gotovo naše čitatelje najbolj zanimalo izvedeti, kako se ameriški katoličani udeležujejo na prosvetnem polju delavnosti.

1. Katoliška šolska izobrazba.

Ustava Združenih držav jamči svojim državljanom kot najdražji zaklad svobodo vere in vesti. Vsakdo sme biti brezverec. Vsakdo sme pa biti tudi veren in ima zagamčeno popolno svobodo, da živi in dela po svoji vesti in veri, da si zida poslopja, za katera misli, da so mu za vero potrebna, da si ustanovi vse ustanove in organizacije, kakor in katere smatra za potrebne za svoje versko življenje. Nihče nima pravice mu teh svoboščin kratiti.

Državne ameriške šole morajo biti dosledno tej točki ustave brez vsake vere in konfesije.

Toda ker ameriški katoličani verski pouk in versko vzgojo svoje mladine tako pojmujejo, kakor je povedal kardinal Mundelein, plačujejo sicer državi predpisani šolski davek za njeno državno šolstvo, svojih otrok pa ne pošiljajo v te šole. Raje so si naložili še drug prostovoljni šolski davek — za svoje lastno katoliško šolstvo. Vsaka župnija si skuša poleg svoje cerkve ustanoviti tudi lastno katoliško osnovno šolo in sicer kakor hitro le mogoče. Dostikrat si postavijo šolo preje kot cerkev in si kar v šoli postavijo dvorano, ki jim služi za cerkev. Škofje po svojih škofijah in redovi hite ustanavljati svoje lastne višje šole (meščanske) najrazličnejših vrst, svoje lastne kolegije (gimnazije) in svoje univerze. Tako ima danes katoliška cerkev v Združenih državah svoj lastni krasno razviti šolski sistem od otroških vrtcev do najvišjih univerz. L. 1927. je imela nad tisoč otroških vrtcev, 6995 osnovnih šol z 2,167,241 otro-

ci, par tisoč višjih šol, 179 deških gimnazij, 732 dekliških akademij, 13 univerz, 141 bogoslovnihih semenišč in veliko trgovskih in višjih šol. Do danes so se te številke pomnožile še za najmanj 10%.

In ta katoliški šolski sistem prav nič ne zaostaja v popolnosti za državnim. Nasprotno, dal je že ameriški javnosti nepobitne dokaze, da ga visoko nadkriljuje, kajti pri vseh javnih tekmah v različnih predmetih dobivajo učenci in učenke katoliških šol vsikdar prve nagrade, dasi so največkrat sodniki teh tekem najzagriženejši sovražniki katoliških šol.

Ves pouk po teh katoliških šolah je strogo verski in so res vsi predmeti krščanski nauk in se ne skrbi samo za umsko izobrazbo, temveč pred vsem za vzgojo srca, to je za katoliško vzgojo.

Katoliško šolstvo v Združenih državah je hrbenica katoliške cerkve, vsa njena moč, pa tudi ves njen vpliv, ki ga ima.

Sovražniki cerkve to vidijo in zato poskušajo na vse mogoče načine, kako bi to katoliško šolstvo zabranili. V več državah so dali potem narodnega referendumu že na javno glasovanje odločbe, ki bi ga preprečile in so v nekaterih državah že prodrli in dobili za nje večino volivcev. Toda katoličani so se potegnili za svoje pravice, gnali zadevo do najvišjega sodišča in vsikdar zmagali na podlagi točke ustave o svobodi vesti in vere.

2. Katoliško društveno življenje.

O katerihkoli »ameriških« razmerah pisati je danes še silno težko, ako se jih hoče opisati kot pristno »ameriške«. Ameriški »narod« je namreč danes še pester mozaik iz vseh narodov, plemen in ver sveta. Tako zvana »amerikanizacija« je šele v svojem začetku. Zato so »ameriške« razmere pri vsaki narodnosti tako različne, da se o kakih »ameriških« razmerah da le težko pisati. Pri sedanjih razmerah si med katoličani Irci laste, da so njih razmere »ameriške«. V toliko ima o da so sedaj Irci res med katoličani vodilni element in so škofje v pretežni večini samo Irci. Vendar pa se tudi pri njih nikakor ne more reči, da je irsko res že »ameriško«.

Prav tako je tudi silno težko pisati o splošnem ameriškem katoliškem društve-

nem življenju, ker bi se moralo opisati društveno življenje pri vseh posameznih narodnostih, da bi se dobila jasna celotna slika življenja, kakor je sedaj v Ameriki. riki.

V tem članku se bom zato omejil samo na splošne opazke, ki so več ali manj lastne vsem narodnostim.

Svoboda združevanja, ki jo jamči državljanom ustava Združ. držav, je rodila nešteto društev in zvez in jednot. Morda je ni na svetu države, kjer bi bilo društveno življenje tako bujno razvito, kakor je v Združ. državah.

Katoliška društva bi glede njih namerov razdelili v dva glavna dela: v podporni in cerkveni.

Podporna društva, katerih je skoraj brez števila, so navadno bratovske smrtnice in bolniške blagajne.

Pred vsem naj pripomnim, da so vsa društva, katerih člani so samo praktični katoličani, pa naj bodo kakršnekoli vrste, že s tem tudi katoliška in več ali manj tudi verska. Za to katoličani sami skrbijo in ni treba nikakega pritiska od nikoder. Duhovi glede vere so ločeni. Tako so tudi katoliška podporna društva skoraj vsa več ali manj tudi verska.

Ta društva so zvezana med seboj v zveze, zajednice, jednote, redove itd. Taka je Kranjska Slovenska Katoliška Jednota. Tak je red Kolumbovih viteзов. Tak je red Katoliških Borštinarjev (gozdovnikov) in drugih cela vrsta. (Nadaljevanje.)

Kaj nam je treba za ustanovitev kina in kakšen naj bo

(Konec.)

Stroški znašajo torej 23.000 Din, dohodki pa 27.000 Din. Ostane torej čistega dobička 4000 Din, kateri se lahko uporabi za amortizacijo kvoto za nabavo kinoaparata napravljene dolga. Ako deluje društvo po tem proračunu samo s takim uspehom pet let, že doseže odplačilo dolga. Za šesto leto mu ostane kvečjemu še odplačilo še nekaj obresti od posojila. Po tem proračunu je torej po šestih letih društvo brez dolga in ima v svoji lasti dober kinoaparat in na obisk kinopredstav že navajene člane in prijatelje društva. Med običajnimi zabavnimi predstavami pa bo lahko ob drugih praznikih in nedeljah izvrševalo še svoj prosvetni program z dramatičnimi predstavami in s predstavami kulturnih filmov, od katerih seveda ne sme pričakovati, niti zahtevati najmanjšega dobička.

Za vsak društveni odbor in vsak prosvetni dom je realizacija kina po tem proračunu prav lahko mogoča. Edini resni pomislek bi imeli mogoče ta, da društvo ne premore toliko članov in prijateljev, ki bi redno zahajali k predstavam. Vendar se to lahko ugotovi že iz udeležbe pri igrah. Prav gotovo je,

da bo društvo imelo tudi pri kinopredstavah polno dvorano, če jo ima sedaj polno pri igrah. Seveda je treba pri tej kalkulaciji upoštevati krajevne razmere in prilagoditi temu primerno tudi ta proračun. Mogoče bo kje električni tok cenejši, snajenje dvorane in kinooperater zastoj. Zato lahko ostanejo druge postavke višje ali pa bo dobiček večji. Tudi reklama je razmeroma jako visoko cenjena. Saj navadno še največ zaleže osebna reklama in zadovoljstvo s predstavo prejšnje nedelje. Ako pazijo vsi odborniki društva na čim večje varčevanje in požrtvovalno delajo, skoraj lahko rečemo, da pri nas ne bi bilo treba niti enega društva, ki ne bi imelo kinoaparata.

S tem smo zaključili prvi del naših razmotrivanj, ki se tičejo vprašanja, kaj nam je treba za kino, zlasti glede gospodarskega vprašanja. V drugem delu pa si bomo natančneje ogledali nekaj vrst kinoaparata in zakonske predpise, ki določujejo, kakšna naj bo dvorana in kabina. Tudi tu bomo našli, da društvo s prav najmanjšimi stroški lahko vstavi v svojo dvorano dober nov kinoaparat v ognja varni kabini. H. J.

Izleti in naša prosveta

Izleti in naša prosveta. Približal se je čas majniških izletov, čas večjih in krajših potovanj. Tisoči in tisoči potujejo iz mest v prosto naravo, v bližnjo in daljno okolico, da se duševno odpočijejo, da spoznajo lepoto narave, lepoto svoje zemlje in se tako obogatijo z novimi utisi vrnejo nazaj. Vprašamo se ali so potovanja za našo duhovno in duševno življenje koristna. Brez dvoma nam potovanja, ki so pravilno organizirana v obilni meri koristijo na naši izobrazbi.

Kadar potuje meščan v prosto naravo, tedaj se mu takorekoč razvežejo vezi prenasršene kulture. Narava nam postaja bližja, približamo se njenemu stvarniku, prevzema nas čar lepote slovenske zemlje. Naša lepa Gorenjska, naši lepi gozdovi, pa tudi strme stene naših Karavank in Julijskih alp vzbudijo v nas čustva, ki so bila doslej nepoznana. Domovina, ljudstvo, občestvo nam stopijo iz pokrajine ter naše sree navdajajo s čustvi, ki so težko dopovedljivi. Človeku, ki v zgodnjem jutru stoji na vrhu strme gore in gleda vso okolico blestečo v prvih jutranjih solčnih žarkih se nehote vzbudi misel na Onega Stvarnika, ki je vse to, veličanstvo ustvaril.

Prav nič manj pa ne bogatijo naše izobrazbe obiski mest in muzejev. Umetnost in zgodovina naših prednikov vplivajo vzgojno. Na grških svetiščih občuti človek vso harmonijo Grka in ob rimskih palačah moč in veličino rimskega cesarstva, v katakombah hrabrost in junastvo prvih kristjanov, zunanjo revščino in notranjo veličino krščanstva. Mogočne gotske cerkve nam kličejo kvišku srca ter nas navdajajo s hrepenejem po nebesih in pričajo o veliki ljubezni, katero je gojil srednjeveški človek napram Bogu. Veličastni umetnostni spomeniki baroka, katere vidimo tudi v Ljubljani, nas zopet navdajajo o zadovoljni ljubezni naših prednikov napram Bogu.

Kdor potuje, spoznava ljudi tuje ljudi,

spoznava tuje nazore in stopi v stike s drugimi narodi. Na ta način si ustvari sodbo, ki je tudi pravična napram tujcu.

Prav današnja doba priča o velikanski vrednosti potovanja. Ni čuda, da je med Slovenci ravno naša Prosvetna zveza prva spoznala vrednost in duševne dobrine potovanja ter je organizirala že lepo vrsto potovanj v Italijo, Francijo, Nemčijo, Avstrijo, Čehoslovaško in Poljsko. Tudi letos nudi priliko, da si ogledajo Francijo, Anglijo in Irsko vsi oni, ki žele prisostvovati svetovnemu evharističnemu kongresu v Dublinu. — Pravkar se je odpravila na pot tudi skupina slovenskih romarjev v Palestino in Egipt. Ker sta ti dve potovanji namenjeni predvsem boljše situiranim slojem, zato se nudi drugim krogom potovanja na Poljsko, v Krakow in Cestohovo.

Največji jugoslovanski kongres bo letos v Sarajevu in to 3., 4. in 5. junija. Zopet se nudi našim društvom, da povabijo svoje člane in članice, da se udeležijo kongresa v Sarajevu v čim večjem številu. Stroški za vožnjo III. razreda brzovlaka, hrano in stanovanje znašajo 425 Din. Redkocikadaj se nudi tako lepa prilika ogledati si središče našega orientala, Sarajevo. Ne samo mesto s svojimi stoterimi minoreti, s svojimi turškimi bazarji miče slehernega Evropejca, temveč tudi lepe in zanimive narodne noše, šege in običaji se bodo ob tej priliki videli. Kdor pa premore še par 100 Din, ta se bo podal iz Sarajeva v Dubrovnik, naše jugoslovanske Benetke. Iz Dubrovnika potujejo izletniki v Split, kjer si ogledajo pristanišče, Dioklecijanovo palačo, stolnico in ostale zanimivosti. Na potu proti domu si ogledajo še Šibenik z lepo cerkvijo in pravtako tudi Trogir. Da pa bodo naši izletniki slovesnost evharističnega kongresa, katerega se udeleži tudi naš nadškof dr. A. B. Jeglič, še bolj povzdignili, zato naj se udeležijo kongresa z zastavami in v narodnih nošah.

DROBIŽ

Iz prosvetne organizacije

Slomškovi dnevi v Mariboru. Letos mine 70 let, odkar je zatisnil oči škof Martin Slomšek. Ker je umrl v duhu svetosti, zato se moramo prizadevati, da dobimo Slovenci svojega narodnega svetnika Slomška, kakor imajo Čehi sv. Václava. Da bi se smisel za to gibanje počutila, zato se bodo letos vršili 14. in 15. avgusta v Mariboru takozv. Slomškovi dnevi. 14. avgusta popoldan se bodo zbrali v Mariboru naši prosvetni delavci, da poglobijo svoje prosvetno delo v smislu Slomškoviha načela. Začrtali bodo vsemu našemu kulturnemu udejstovanju novo smer. Zato se tega zborovanja morajo udeležiti vsi voditelji tako prosvetnih društev, fantovskih krožkov, fantovske zveze in dekliske zveze. Na zborovanjih se bo razpravljalo o modernih pripomočkih za širjenje prosvete med ljudskimi masami t. j. o katoliškem tisku, o filmu in radiu, o petju in ljudski igri. Zvečer ob 8 pa je na programu slavnostna akademija, posvečena škofu Martinu Slomšku. Dne 15. avgusta bo ob 9 slavnostni spreved z društvenimi zastavami, godbami in narodnimi nošami skozi mesto na Slomškov grob, kjer se bo vršila slovesna sv. maša in kjer bo tudi slavnostni govor. Popoldne ob 3 bo na semeniškem dvorišču koncert pevskih zborov zlasti štajerskih, ki so včlanjeni v Pevski zvezi. Maribor dostoj še ni imel prilike slišati mogočnih nastopov Pevske zveze, zato smo prepričani, da bo ta prvi nastop v Mariboru povzdignil smisel za ljudsko petje in narodno pesem tudi po zelenem Štajerju. Društva, ki se žele udeležiti Slomškovih dni, naj javijo število svojih udeležencev Prosvetni zvezi, Miklošičeva cesta 5. Vožnja bo najbrže četrtinska, tako da bodo lahko tudi revnejši člani pohiteli ob tej priliki v Maribor.

Naša knjižnica

Hrvaške knjige. Že v zadnji številki smo omenili, da so začeli po nekaterih knjižnicah povpraševati tudi po hrvaških knjigah in da bi zato kazalo, da začnejo knjižnice polagoma nabavljati tudi te. Srbohrvaščina bo za nas Slovence nedvomno vedno važnejša in vsak jo bo vedno bolj potreboval. Mnogi bi se je radi privadili, drugi jo pa obdržali v spominu, da je ne pozabijo, kolikor so se je naučili v šoli, pri vojaki, v službi itd. Nobenega dvoma ni, da moramo gledati v prvi vrsti na slovenske knjige, na slovensko čtivo

in spošтовati, ljubiti ter gojiti naš pretepi materni slovenski jezik, ki nam mora biti vedno in povsod naša najdragocenejša svetinja in ga ne smemo pustiti prav nikjer pačti ne v knjigah in ne v govoru, toda star slovenski pregovor že pravi: Kolikor jezikov znaš, toliko glas veljaš. Glede na to vsem našim knjižnicam tudi toplo priporočamo, da začnejo obračati pozornost tudi na hrvaške knjige.

Za začetek bi bilo vsekakor najumestnejše, če se naročijo na **Društvo sv. Jeronima v Zagrebu**, ki je pri Hrvatih to, kar je pri nas Družba sv. Mohorja. Naroča se v Zagrebu (Trg kralja Tomislava 21). Društvo izdaja vsako leto po 4 redna in po 4 izredna izdavanja ter stane vsako izdavanje za člana po 20 Din, torej 8 knjig za 40 Din. Razen tega pa izdaja društvo še »Knjižnico dobrih romanov«, ki je nekaj slinčnega, kakor naša Mohorjeva knjižnica. Posebno opozarjamo vse še na to, saj je izšlo v tej knjižnici zlasti zadnje čase nekaj izredno lepih povesti in romanov, ki bi jih z velikim užitkom brali tudi naši ljudje. Tako je izšla cela vrsta zgodovinskih romanov znamenitega hrvaškega pisatelja Vel. Deželića, pravkar so pa začeli izhajati še najboljši romani najbolj priljubljenega Aug. Senoje, ki zavzema v hrvaški književnosti slično vlogo, kakor pri nas Jurčič. Vsakega Slovenca bo prav razveselilo tudi dejstvo, da posveča Društvo sv. Jeronima pozornost tudi nam Slovincem in je n. pr. zadnja leta izdalo v navedeni knjižnici tudi prevoda Finžgarjeve »Dekle Anžke« in pa Pregljevih »Božjih mejnikov«. Na posamezne lepe knjige društva bomo v prihodnjih številkah »Društvenik« še posebej opozorili.

Novo knjige. V aprilu pa nismo dobili na našem književnem trgu ničesar novega, obeta se nam pa več stvari od Jugoslovanske knjižarne, o katerih bomo poročali v prihodnji številki. Le Cirilova tiskarna v Mariboru pridno nadaljuje z izdajo K. Mayevih Zbanih spisov. Zaključila je IV. knjigo »Po gorah Balkana« in začela s V. knjigo, ki obsega pod naslovom »Iz dežele Skopetarjeve« nadaljevanje prejšnje. V tej nam izredno napeto popisuje življenje in razmere med Albanci pred dobrim pol stoletjem in prepričani smo, da bo tudi ta zvezek bralo staro in mlado z istim zanimanjem, kakor prejšnjega, saj se velik del dogodkov odigrava na današnjih jugoslovanskih tleh, ki jih pozna že tudi mnogo naših mladih mož in fantov iz svoje vojaške službe.